

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 maja 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. stwierdził, że K. P. pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 kwietnia 2022 r. do 30 kwietnia 2022 r. w łącznej kwocie 1998,57 zł z tytułu emerytury, dodatku pielęgnacyjnego przysługujących T. P.. (decyzja k. 15 akt ZUS)

K. P. w dniu 15 czerwca 2022 roku odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu świadczeń, o których mowa w zakwestionowanej decyzji. Powódka zarzuciła naruszenie art. 138 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 504), argumentując, że pozwany uzyskał informację o śmierci jej małżonka 6 dni przed terminem wypłaty świadczenia, wywodząc z tego, że był to odpowiedni okres do wstrzymania przez Zakład wypłaty emerytury. Podniosła nadto, że dokonując wypłaty środków z rachunku bankowego była przekonana, że są to środki należne oraz dodała, że w całości przeznaczyła te środki na pokrycie kosztów związanych ze zorganizowaniem pogrzebu męża. (odwołanie k. 3-5)

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 1 lipca 2022 roku pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując, że odwołanie nie wnosi niczego nowego do sprawy, ani też nie zawiera żadnych środków dowodowych czy też argumentów prawnych, które uzasadniałyby zmianę decyzji. Pozwany podniósł, że zgodnie z pismem z Banku Spółdzielczego w A. z 19 kwietnia 2022 r. środki z tytułu świadczenia emerytalno – rentowego dla męża wnioskodawczyni w kwocie 1998,57 zł zostały wypłacone w dniu 8 kwietnia 2022 r. przez pełnomocnika rachunku bankowego - K. P. i w dacie wypłaty tych środków Bank nie posiadał informacji o zgonie właściciela rachunku bankowego, tj. odwołująca nie poinformowała Banku o zgodzie posiadacza rachunku. Zakład podniósł nadto, że skoro T. P. zmarł 25 marca 2022 r. to w dacie wypłaty środków z tytułu świadczeń emerytalno – rentowych, tj. w dniu 8 kwietnia 2022 r. powódka dokonywała wypłaty jako osoba nieupoważniona do pobierania świadczeń za okres, za który świadczenia już nie przysługiwały (z uwagi na zgon osoby uprawnionej). Pozwany zaakcentował, że pełnomocnictwo powódki jako pełnomocnika rachunku bankowego, którego właścicielem był jej zmarły mąż wygasło z dniem jego zgonu, o którym powódka nie powiadomiła banku. (odpowiedź na odwołanie k. 7 -8)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. P. była żoną T. P.. (okoliczność niesporna, a nadto odpis skrócony aktu zgonu k. 8 akt ZUS)

T. P. był uprawniony do świadczenia emerytalnego i dodatku pielęgnacyjnego z ZUS. Emerytura wraz z dodatkiem była wypłacana do 6. dnia każdego miesiąca na rachunek bankowy T. P. prowadzony przez Bank Spółdzielczy w A., do którego to rachunku wnioskodawczyni była ustanowiona pełnomocnikiem. (okoliczności niesporne, a nadto informacja z 6.12.2021 r. k. 1 akt ZUS)

T. P. zmarł 25 marca 2022 roku. (odpis skrócony aktu zgonu k. 8 akt ZUS)

K. P. o śmierci małżonka powiadomiła ZUS w dniu 29 marca 2022 r. składając wniosek o zasiłek pogrzebowy i akt zgonu. (wniosek o zasiłek pogrzebowy k. 6 akt ZUS)

W dniu 5 kwietnia 2022 roku organ rentowy dokonał przelewu świadczenia emerytalnego wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym za miesiąc kwiecień 2022 roku w łącznej wysokości 2957,90 zł na konto zmarłego małżonka powódki (okoliczności niesporne, a nadto wyciąg z rachunku bankowego k. 16 akt ZUS, pismo z banku k. 19 akt ZUS)

Wnioskodawczyni, działając jako pełnomocnik do rachunku bankowego zmarłego małżonka, wypłaciła w dniu 8 kwietnia 2022 r. kwotę 1998,57 zł. W dacie tej wypłaty bank nie posiadał informacji o śmierci męża powódki. (okoliczności niesporne, a nadto pismo z banku k. 19 akt ZUS)

Pismem z 29 marca 2022 roku ZUS wystąpił do Banku Spółdzielczego w A. o zwrot świadczenia emerytalnego przekazanego na rachunek zmarłego małżonka wnioskodawczyni za kwiecień 2022 r. w kwocie 2957,90 zł, jako

należności nie przysługującej po zgonie posiadacza rachunku i w związku z tym podlegającej zwrotowi. (okoliczność niesporna, a nadto pismo k. 3 akt ZUS)

W odpowiedzi na powyższe pismo Bank powiadomił organ rentowy, że 11 kwietnia 2022 r. przekazał na konto ZUS kwotę 959,33 zł, a także, że pozostałe środki w dniu 8 kwietnia 2022 roku wypłacił wnioskodawczyni - jako pełnomocnikowi do rachunku bankowego zmarłego oraz, że w tym dniu Bank nie wiedział o śmierci posiadacza rachunku bankowego. (okoliczności niesporne, a nadto pismo z banku k. 19 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny był niesporny i został odtworzony na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony, a i Sąd nie znalazł powodów by czynić to z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwwołanie jest zasadne.

W sprawie strony odmienne zapatrują się na to, czy w świetle regulacji zawartej w art.138 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.; dalej ustawy emerytalnej) odwołująca się jest zobowiązana do zwrotu wpłaconego przez organ rentowy w dniu 5 kwietnia 2022 roku, na rachunek małżonka wnioskodawczyni – T. P., zmarłego w dniu 25 marca 2022 roku, pobranego przez nią świadczenia emerytalnego wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym za kwiecień 2022 r. .

Zgodnie z treścią przepisu art. 138 ust.1, 2 i 3 ustawy osoba, która **nienależnie pobrała** świadczenie, jest obowiązana do jego zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenie uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia;
- 3) świadczenia uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Podkreślić na wstępie należy, iż pojęcie „świadczenia nienależnie pobranego” nie jest tożsame z pojęciem „świadczenia nienależnego”.

Jak wynika z powyższego, każde świadczenie nienależnie pobrane jest świadczeniem nienależnym, jednak nie każde świadczenie nienależne jest świadczeniem nienależnie pobranym.

Zasadniczą przesłanką uznania nienależnego świadczenia za nienależnie pobrane przez osobę inną niż wskazana w decyzji tego organu świadczenie w myśl przepisu art.138 ust.3 jest zatem **brak winy organu rentowego w doręczeniu świadczenia osobie niewskazanej w decyzji**.

W niniejszej sprawie mógł mieć zastosowanie tylko przepis art.138 ust.3 ustawy, gdyż świadczenie z tytułu części emerytury za kwiecień 2022 roku zostało wypłaconej innej osobie, czyli żonie zmarłego ubezpieczonego, która nie posiadała uprawnień do odbioru jego emerytury za miesiąc następujący po zgonie uprawnionego.

Odnosnie zwrotu nienależnych świadczeń wypłaconych osobom innym niż wskazane w decyzji, wskazać należy, że obowiązek ten wynika z faktu wypłacenia ich, bez konieczności wykazywania świadomości pobrania świadczenia nienależnego, gdyż nie są to osoby pouczone o warunkach pobierania świadczeń.

W ocenie Sądu Okręgowego, rację ma skarżąca, że w sprawie przesłanki wskazane w powołanym wyżej przepisie, warunkujące zasadność żądania od niej przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, nie zostały spełnione.

Wypłata świadczenia przeznaczonego dla T. P. za kwiecień 2022 roku nastąpiła wprawdzie po śmierci uprawnionego, która to śmierć miała miejsce w dniu 25 marca 2022 roku, na rachunek bankowy nieżyjącego, do którego wnioskodawczyni posiadała pełnomocnictwo, jednakże została dokonana z przyczyn, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Jak wynika bowiem z ustaleń Sądu K. P. powiadomiła organ rentowy o śmierci męża już w dniu 29 marca 2022 r.

Zważywszy na fakt, że termin wypłaty przysługującego T. P. świadczenia emerytalnego wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym przypadał na 6. dzień każdego miesiąca - wypłacono je w 5. dniu kwietnia - bezsprzecznie organ rentowy przed dniem wypłaty świadczeń za miesiąc kwiecień 2022 r. dysponował informacją o śmierci uprawnionego.

Dokonana pomimo posiadania takiej wiedzy wypłata świadczenia nie nastąpiła z przyczyn od organu rentowego niezależnych.

Wnioskodawczyni nie może więc zostać obciążona odpowiedzialnością za taki stan rzeczy, skoro w odpowiednim czasie nie tylko poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zgonie męża, ale także udokumentowała tę okoliczność.

To Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponosi odpowiedzialność za dokonanie wypłaty spornego świadczenia za kwiecień 2022 roku, gdyż już w dacie przed wymagalnością tego świadczenia, bo w dniu 29 marca 2022 roku, wiedział, że uprawniony zmarł.

A skoro tak, to aktualnie nie jest uprawniony do żądania (w opisanym wyżej trybie) od adresatki zaskarżonej decyzji zwrotu wypłaconego świadczenia emerytalnego jej zmarłego męża.

Na marginesie jedynie należy wspomnieć, że takiej oceny nie może zmienić okoliczność, że organ rentowy z uwagi na złożoność operacji finansowych zmuszony jest uruchomić procedurę przekazania świadczenia na rachunek świadczeniobiorcy, aby najpóźniej w dacie płatności kwota emerytury znajdowała się na koncie świadczeniobiorcy.

Sąd Okręgowy podziela w tym zakresie pogląd Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażony w wyroku z 22 października 2015 r., (III AUa 2111/14) wskazujący, że procedury finansowo - księgowo oraz proces techniczny wypłaty świadczenia nie mogą stanowić usprawiedliwienia niemożności wcześniejszej reakcji i anulowania dyspozycji wypłaty świadczenia; to na organie rentowym spoczywa obowiązek takiej organizacji pracy, aby nie dochodziło do wypłaty świadczeń, do których prawo ubezpieczonym już nie przysługuje - wygasło (por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26 września 2012 r., III AUa 82/12).

Takie stanowisko w orzecznictwie sądów powszechnych jest aprobowane i Sąd Okręgowy także w całości przyjmuje je jako własne.

Odwołująca trafnie zatem zarzuciła naruszenie art. 138 ust. 3 w zw. z art. 138 ust. 1 ustawy emerytalnej, albowiem dokonując obiektywnej oceny poczynionych ustaleń uznać należy, że okres 8 dni, liczony od uzyskania informacji o śmierci T. P. do wypłaty świadczenia, był wystarczający do wstrzymania przez organ rentowy wypłaty emerytury.

U. zatem należy, że wskazana w zaskarżonej decyzji kwota emerytury z dodatkiem pielęgnacyjnym T. P. za kwiecień 2022 r. została wypłacona osobie niewskazanej w decyzji organu rentowego, jednakże w okolicznościach sprawy nie można przyjąć, iż wypłata nastąpiła wskutek okoliczności niezależnych od organu rentowego, w rozumieniu art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł, jak w sentencji wyroku.

A.P.